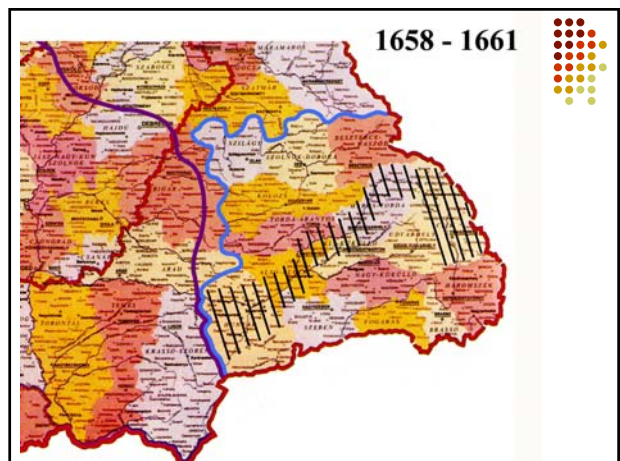
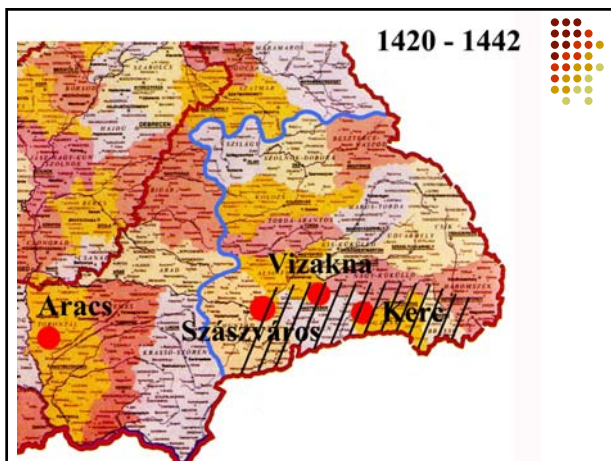
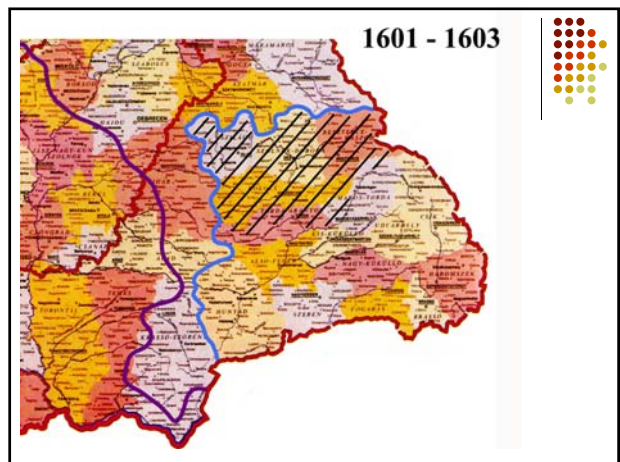
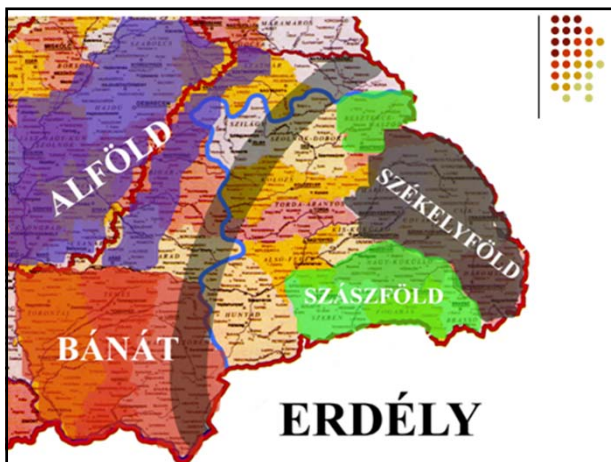
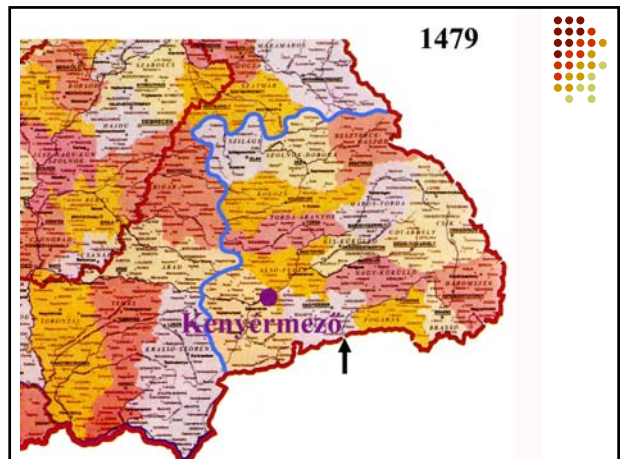
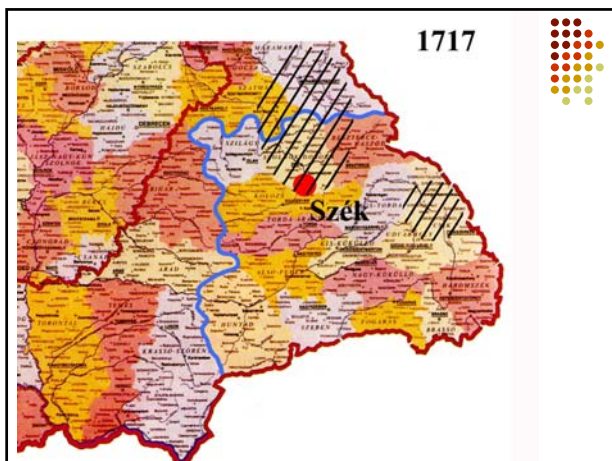

Kovács Jenő:

Magyar népiptás Erdélyben
1848-49-ben
(amiről nagyon kevesen,
nagyon keveset tudnak)

Az általam ismert vérengzések

Város	Dátum	Halottak száma (fő)
Hétfalu	December 24.	52
Szászváros	Január 5.(sikertelen)	
Nagyenyed	Január 8.	1000
Hári	Január 10.	18
Diód	Január 10.	Nincs adat
Alsójjára	Január 14.	150
Tordaszentlászló	Január 15.	Nincs adat
Szamosújvár	Január 18.(sikertelen)	
Felvincz, Nagylak	Január 18.(II.)	Nincs adat
Marosdécsé, Inakfalva	Január 18.	Nincs adat
Borosbenedek	Január 18.(II.)	143
Verespatak	Május 8.	350
Abrudbánya	Május 9-10.(I.)	800
Abrudbánya	Május 19.(II.)	1500
Bucsum-Cserbi	Május 19.	300
Tóvis, Borosborbánd	Május 31.	Nincs adat
Havasnagyfalu	Június 23.	Nincs adat
Torockószentgyörgy	Július 31.	Nincs adat
Felvincz	Augusztus 14.(III.)	Nincs adat

Főbb román támadások ideje és helye:

- 1848. október 14 – november 30. Kisenyed, Zalatna, Erdélyi hegyalja, Beszterce és környéke
- 1848. karácsonya Brassó környéke
- 1849. január Nagyenyed, Alsójjára és Torda környéke
- 1849. május Abrudbánya, Verespatak
- 1849. július Havasnagyfalu környéke
- 1848-49 Maros mente Aradtól Marosvásárhelyig

Az általam ismert vérengzések

Város	Dátum	Halottak száma (fő)
Kisenyed	Október 18.	175
Kőrösbánya	Október 22.	Nincs adat
Zalatna	Október 23.	300
Ompolygyepű	Október 24.	700
Brád	Október 25.	19
Nagylak	Október 25.(I.)	90
Sárd	Október 26.	100
Borosbocsárd	Október 27.	80
Boroskrakkó	Október 27.	120
Magyarigen	Október 27.	180
Borosbenedek	Október 28.(I.)	Nincs adat
Algógy, Bokajalfalu, Radnót	Október	Nincs adat
Marosújvár	Október	90
Szászernye	Október	21
Gerendkeresztúr	Október	200
Kalotaszentkirály	November 7.	Nincs adat
Felvincz	November 13.(I.)	30
Felsőszentmihály	November 20.	Nincs adat
Nagyenyed	November 22.(sikertelen)	

ZALATNA
1848. október 23-i zalatnai vérengzés

ZALATNA
Katolikus templombelső

ZALATNA
A katolikus templom a kéménnyel

ZALATNA
Honvéd emlékmű

ZALATNA
Katolikus templombelső

ZALATNA
Lukács Béla, kereskedelmi (közlekedési) miniszter szobra egykoron

1848. október 24-én a hajnali órákban Preszékánál a román főerők megtámadták az érménykői és légyverezeti zászlókat, s közülük 645 embert legyölöltek. A mészárlásnak egy másik romba csúsz megőrzése volt vége.

OMPOLYGYEPŰ
Az 1848. október 24-i vérengzés

OMPOLYGYEPŰ
A Lukács Béla által emeltetett obelisztk

OMPOLYGYEPŰ
Az 1848. október 24-i vérengzés tömegsírja

OMPOLYGYEPŰ
Az 1848. október 24-i tömegvérengzés emlékére állított obeliszken a robbanó töltetek befűrt helyei

OMPOLYGYEPŰ
Az 1848. október 24-i vérengzés tömegsírja

OMPOLYGYEPŰ
A megtisztított obelisztk

MAGYARIGEN
Látkép a református templommal

MAGYARIGEN
Az 1848. október 27-i vérengzés tömegsírja és emlékműve

MAGYARIGEN
Az 1848. október 27-i vérengzés tömegsírja és emlékműve

MAGYARIGEN
Az 1848. október 27-i vérengzés emlékműve

MAGYARIGEN
Az 1848. október 27-i vérengzés tömegsírja és emlékműve

MAGYARIGEN
A református templom

2002 *Fotó: Kovács Jenő*
MAGYARIGEN
 Református templombelső

1999 *Fotó: Kovács Jenő*
MAGYARIGEN
 Az egykori katolikus iskola romjai

2002 *Fotó: Kovács Jenő*
MAGYARIGEN
 Református templombelső

2001 *Fotó: Kovács Jenő*
MAGYARIGEN
 A katolikus iskola romjai

2001 *Fotó: Kovács Jenő*
MAGYARIGEN
 A katolikus templom

2002 *Fotó: Kovács Jenő*
MAGYARIGEN
 A katolikus iskola "hült" helye

SÁRD
Látkép

SÁRD
Református templombelső

SÁRD
A református erődtemplom

Az I. világháborús emlékmű

SÁRD
A református erődtemplom

BOROSKRAKKÓ
Látkép

BOROSKRAKKÓ
Az 1848-as tömegsír

BOROSKRAKKÓ
A román kori református templom a domboldalban lévő sírt rejtő bozótossal

BOROSKRAKKÓ
Román kori református templom

BOROSKRAKKÓ
Az utolsó magyar sírköve a templom feletti domboldalban

BOROSKRAKKÓ
Református templomrészlet

BOROSKRAKKÓ
Református templombelső

BOROSBENEDEK
A református templom romjai - könyvrészlet

BOROSBENEDEK
A református templom romjai

BOROSBENEDEK
A református templomrom

BOROSBENEDEK
Táborunk a református templomromnál

BOROSBENEDEK
A református templomrom

BOROSBENEDEK
A református templom körüli sírok kitisztítása

BOROSBENEDEK
A református templom körüli sírok kitisztítása

Borosbenedeki templomkerti sírok és feliratok

1. Itt nyugszik Seres Albert Etelka Regina Iram és Etelka Szülők: Seres Attila és Sultz Eszter szomorú Ságokra 1879.	2. Itt nyugszik H.Seres Attila Szül. 1843. Mehalt: 1905. június Emlékezzünk Nyugalmas csend	6. .... Itten várja jegyessét Virágszál korában ....
Itt nyugszik Seres Béni meghót Virágzó korába 17. dík évében 1881. Augustus Béke poraira	3. Itt nyugszik Seres Albert Sz. 1885. június Megh. 1907 Nyugalma csendes	7. Isten országában lakó kisdedek ..... kik e boltban nyugszanak egy atyának magzata Bányát Sámuel Mária és Rachel E világ nekünk nem ... Boldog kisdedekkel
Hátoldal: It nyukszik mes egy kís fiaeszkánk Seres Attilka 1884.	5. Itt nyugszik őzv. Seres Attiláné sz. Sulez Eszter született: 1846. január meghalt: 1907. júniusában Emlékez legyen áldott	8. Sipos Eszter Testének MDCCCXLIV.

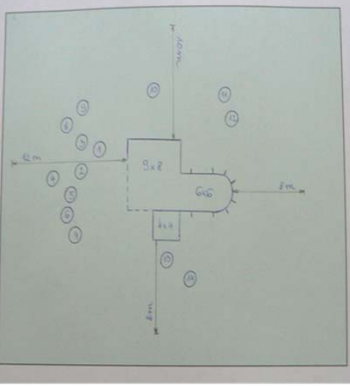

BOROSBENEDEK
A református templom körüli sírok egyike

Borosbenedeki templomkerti sírok és feliratok

9. Itt nyugszik Seres Benjáminné Született: Várad Anna Sz: 1820. Mehalt: 1902. év November havában Béke poraira	11. Benkő László nak por részit e kő emlék jelöl Tisztelettel Bús özvegye Vas Sára Emele Kik együtt 42 éveket éltek le szép időket 1838.	13. Sírfedél feliratok jobbról- balra Balabás István (1810) és 1812- ba Mária
10. A néma kő alatt, akik földdél lettek Nemesi érzéssel ..... eltemeti Bíró Miklós egyik ..... Mint ..... Éves sírba költözött 1784. Hátoldal: Bíró György 1812. és Daniel 1840 terstvek is Végra jutottak mind ketten ugyan azon végre	12. Egymást szerető Vérek Benkő Rakhel Es Rosalia Emlék köve	14. Itt nyugszik Magyar Igeni születésű Óvári Szőke Mihály Született 1845, meghalt 1902. január 2. napján Emlékelettel Bús özvegye Fábián Amália és fia Óvári Szőke Mihály 1904. évbe Béke legyen porai felett!

BOROSBENEDEK TEMPLOM, TEMPLOMKERTI SÍROK ÉS FELIRATOK

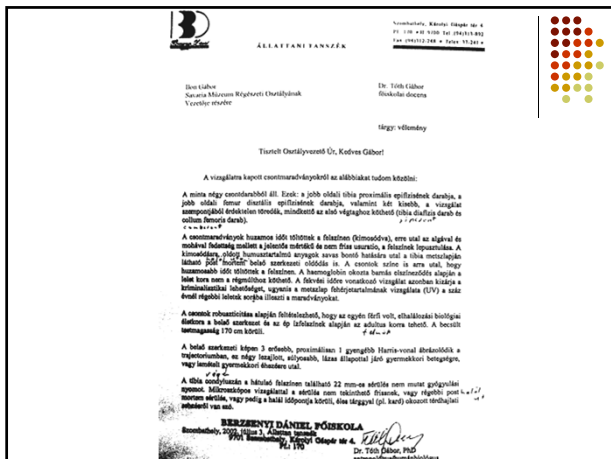

1. Seres Albert
2. Seres Attila
3. Seres Albert
4. csak talpazat
5. Seres Attiláné
6. „... virágszál
korában ...”
7. „Isten országában
...”
8. Sipos Eszter
9. Seres Benjáminné
10. Bíró Miklós
11. Benkő László
12. Benkő Rozália
13. Balabás István
(sírfedél)
14. Óvári Szőke Mihály

BOROSBENEDEK
Csontdarab a temetőből

VÍTIKAVAI
Készítették: Bolfán Zoltán, Szandi Péter, Arthofer József, Szakály Péter
2005. június 3.

~ Évszámot nem tud, hogy mi volt rajta?

~ Nem, ott fent meg van írva, még látszik a táblán, akkor volt javítva. Szép nagy templom volt, bé volt kerítve, mind magosan, s egész kerekén. Elöl laktunk mink, s az elején a teteje be volt mind kövel kerítve. S a harang a magyaroké, le van vité ott lenn a románokhoz, a román templomba, s ott van a harang. S itt van egy farönk, it egy nagy hegy, fent egy nagy sánc, oda vitték be a magyarokat, s ott ölték meg. S akkor, hogy mondjam magának – az apósomnak az apja elvette egy fehérmépet onnan, s eldugta egy hordóba. S ott tartotta három hónapig. S amíg tudott enni adott neki, minden éjjel kivette, hogy ne lássa senki. Kivette onnan, s elvette feleségül. Apósomnak az apja.

~ Itt van egy nagyobb sír is? Egy tömegsír a közelben?
Nincsen, csak lenn

Borosbenedek 2005. június 3.

Név: **Toma Viorika**

Született: **1925.03.08.**

Születési helye: **Barót – Kovászna megye**

1925-ben férjhez jött Benedekre; 5 éve halt meg a férje (Húsvétkor); 2 fia (1951; 1957) és 1 lánya (1953) van (a kisebbik fia és felesége lakik vele együtt);

Unokája: 2 fiú és 1 lány él nála, nem tudnak magyarul;

1951-ben 3 magyar család volt Benedeken.

51-ben állt még a torony. Egy vihar döntötte le. Harangja a román templomban van. Minden magyar ide van temetve.

Kollektívában (TSZ) dolgozott szakácsnőként. Nem kap

TÓVIS
A katolikus templom a kolostorral

VÍTIKAVAI
Készítették: Bolfán Zoltán, Szandi Péter, Arthofer József, Szakály Péter
2005. június 3.

~ Mikor halt meg a férje?

~ Négy éve, négy évet betöltöttem most Húsvétkor halt meg a férjem.

~ Itt van eltemetve?

~ Igen, itt van eltemetve.

~ A gyerekek? Egy fiú van, vagy egy lány?

~ Két fiú, s egy leányom van. Egy van itt fent ebbe a faluba – magyarul hogy mondja – nem tudom hogyan kell mondani ... A fiam Násagádon, s a kicsike itt van velem. Van még a házban valaki, de annak nem akarnak szólni magyarul.

~ 51-ben három család volt Benedeken, most már Magán kívül csak egy van?

TÓVIS
Katolikus templombelső

TÓVIS
Katolikus templombelső a borosbenedeki sírkövekkel

DIÓD
Református templombelső

TÓVIS
Katolikus templombelső a borosbenedeki sírkövekkel

DIÓD
Református templombelső

DIÓD
A református templom

"Az oláh vérengzésből: Baranyai Károly földesurat rettenetes módon meggyilkolták, és a feleségét kényszerítették, hogy férjének levágott fejét póznára tűzve gyalog Balázsfalvára vigye."

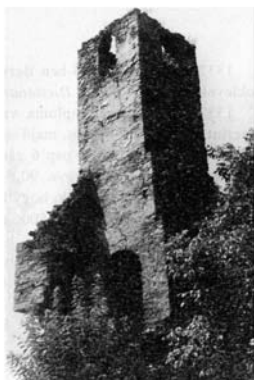

"Az oláh vérengzésből: Gyula-Fehérváron Mégai nevű órásmestert elevenen megsütik."

ALVINC
Református templombelső

BOKAJALFALU
A XI. században épült templom romjai

ALVINC
Református templomrészlet

ALVINC
A református templom

BORBEREK
A református templom az ép tetővel

BORBEREK
A református templomrom

ALSÓJÁRA
Útarészlet

NAGYENYED
A vár a református templommal

ALSÓJÁRA
A református, a katolikus és az unitárius templom

NAGYENYED
1849. január 8-i vérengzés emléktáblája

ALSÓJÁRA
1849. január 14-ei áldozatok sírkeresztje

ALSÓJÁRA
1849. január 14-ei áldozatok megtisztított sírja

Gáspár András

Gáspár András, a szabadságharc egyik legvittezebb lovasvezére, 1807. november 28-án született Kecske-mén. A szabadságharc kitörésekor huszárszázados volt, a Perczel alatt résztvett az ozorai győzelemben. Legközelebb 1849 tavaszán jutott rá dicső szerep, amikor Hatvannál diadalmaskodott Schlick felett. Résztvett a nagysallói és isaszegi csatákban is. A függetlenségi nyilatkozat után visszavonult, s a fegyverletétel után az aradi törvénytörés híj év várfogságra ítélte. 1867 után országgyűlési képviselő lett. 1884. augusztus 5-én halt meg.

Czecz János tábornok, Bem jobbkeze, 1822-ben született Gidófalván. 26 évesen, Mészáros hadsegédéeként, Szenttamásnál vett részt először csatában. Ő is a császári tisztikarból került a honvédseregbe. Októberben Erdélybe küldték, s 1848. december 20-án Zsibónál szétverte az osztrák-román sereget, majd Bemhez csatlakozott. A piski csata (1849. febr. 9.) kimenetelében döntő szerepe volt, s a második szepeni csatában is kiténtette magát. Világos után külföldre menekült, Buenos Airesben telepedett le.

Czecz János

ALSÓJÁRA
1849. január 14-ei áldozatok sírkereztje

1849
JAN. 14-én
KEGYETLE-
NÜL LEGYIL-
KOLT MA-
GYAR VÉRTANU
SZOMORÚ

EMLÉKÉRE

EMELTETTE
DÁVID ISTVÁN
A LEGYILKOLT
DÁVID JÁKOB
NAK FIA
1886

A piski csata emlékműve a szőlőn elhelyezve

A piski csata (1849. febr. 9.)

Az 1849. február 9-i piski csata az erdélyi hadjárat egyik legfontosabb momentumja. A mindössze 2000 emberből álló honvédségnek sikerült elzárnia Puchner a segítségért, míg maga csatlakozott a segítő csapatokhoz. Kemény Párkás a piski hídat védelmezve, háromszor verte vissza Puchner támadását, de ereje fogytán volt, amikor Bemék elérkeztek. Léptető léptető, ember ember ellen, váltakozó sikerrel, vérel, tűzzel, késő este végül megfutamították Puchner seregét.

PISKI

Az 1849. február 9-i híres csata emlékművének maradványa a katolikus templomkertben

PISKI
A katolikus templom

1849. május 9-10. a román főkelők által elpusztított Abruđbánya 1849. május 18-19.

ABRUDBÁNYA
A református, a katolikus és az unitárius templom 1849-ben és ma

ABRUDBÁNYA
Látkép

ABRUDBÁNYA
Falfestmény a gyógyszerárban

A román főkelők által elpusztított Abruđbánya

ABRUDBÁNYA
A református, a katolikus és az unitárius templom 1849-ben

ABRUDBÁNYA
A három magyar templom

2003

Fotó: Kovács Jenő

ABRUDBÁNYA
Főutca részlet az unitárius templommal

2001

Fotó: Kovács Jenő

ABRUDBÁNYA
Református templombelső

2002

Fotó: Kovács Jenő

Ezerhatszázhetvenkettőben ezen hely
Apati Mihálytól lett Tanuló Műhely
Ezerhatszáznegyvenhat év. újította
Meg százhat fából talpra állította
Kőből rakatta M. ... nem DÉL fokára
Hogy tanítsak és Legyek az E.-k ... számára

ABRUDBÁNYA
Apati Mihály emléktáblája

2002

Fotó: Kovács Jenő

ABRUDBÁNYA
Katolikus templomrészlet

2002

Fotó: Kovács Jenő

ABRUDBÁNYA
A református templom

2002

Fotó: Kovács Jenő

ABRUDBÁNYA
Katolikus templomrészlet

ABRUDBÁNYA
Katolikus templombelső

1789. AUG. 25^{ik} SZÜL. EGYETLEN FIATOK.
A LEGJOBB APA ÁRKOSI P. LAJOS AZ
1848 OKTOBER 23^{ik} SÉRELEM ÁLDOZATA
PRESZÁKÁN ELSZÜRT ...

ABRUDBÁNYA
Az előbbi sír felirata

ABRUDBÁNYA
Katolikus templombelső

VERESPATAK
Látkép

ABRUDBÁNYA
A 48-as vérengzés egyik sírja

VERESPATAK
A katolikus templom

VERESPATAK
A református templom

VERESPATAK
Egy romos ház a főtéren

VERESPATAK
Az unitárius templom

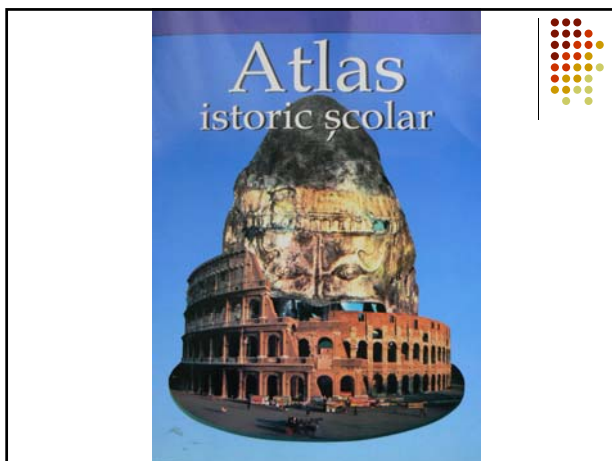
VERESPATAK
Egy romos ház a főtéren

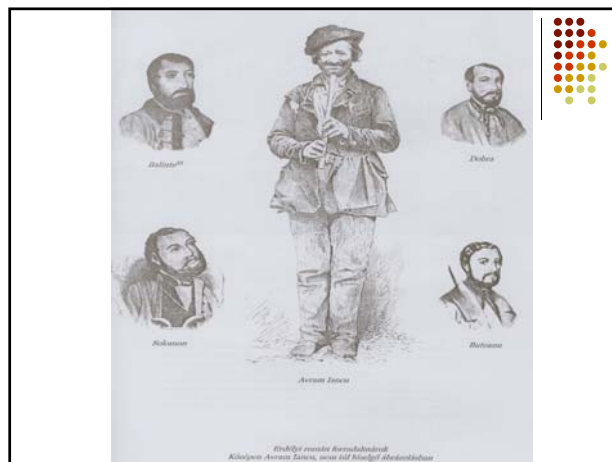
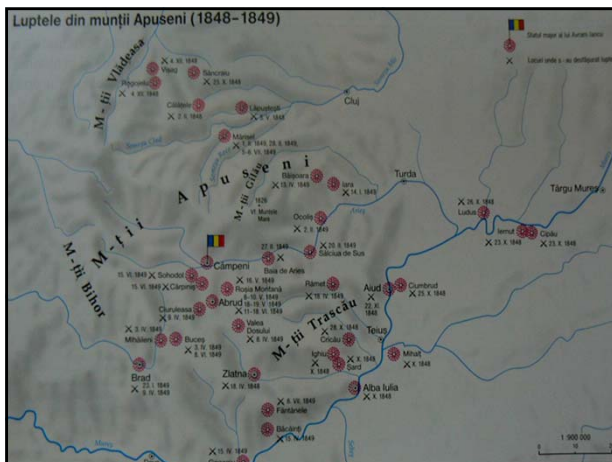
VERESPATAK
Bányásházak

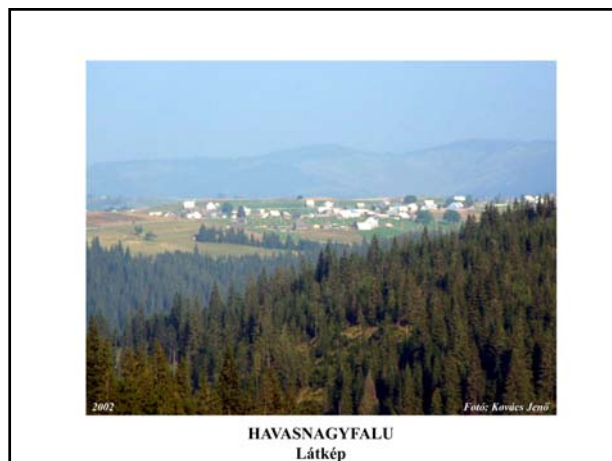
VERESPATAK
Egy romos ház a főtéren

CEBE
Ortodox templombelső

CEBE
Avram Iancu emlékmű

HAVASNYAGFALU
Látkép

